

Karl Overns siste dager

Januar 2017
Arve Thune

Karl Overns siste dager

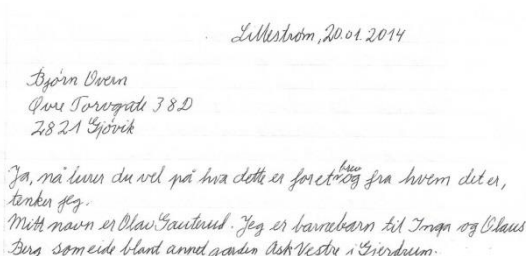
Karl Overn var eldste sønn på Dalborgen i Vardal. Fra april 1937 var han forpakter på garden Ask Vestre i Gjerdrum. Samme vår giftet han seg med Ruth Tollefsrud og de fikk sønnen Bjørn i 1939. Ved krigsutbruddet i 1940 ble Karl mobilisert og deltok i kamper på Hadeland og i Vardal. Han falt 21. april 1940 i slaget ved Bråstad bru. Opplysninger om omstendighetene rundt dette og om kamphandlinger han deltok i har vært svært begrenset. Aktuelle arkiver mangler i stor grad informasjon om enkeltsoldaters skjebne, og tilgangen på skildringer fra øyenvitner er

Karl Overn (1913-1940)

Dette forteller hvor han var 19. april. I tillegg finnes dokumenter knyttet til dødsfallet og begravelsen. Karl Overn var den eneste soldaten fra Vardal som falt i sin egen hjembygd i april 1940. På bakgrunn av dette er det påfallende at opplysninger og stoff i ettertid om dette er totalt fraværende. Historia om Karl Overn kan utfylle denne delen av lokal krigshistorie

Olav Gauterud sendte i januar 2014 brev til Bjørn Overn

med opplysninger om Karl Overns liv i Gjerdrum. Dette er utgangspunkt for historia om Karl Overns siste dager.

Brevet fra Olav Gauterud

I januar 2014 mottok Bjørn Overn brev fra Olav Gauterud (f. 1928) i Gjerdrum. Det viste seg at Olav var eier av garden Ask Vestre, og

at han, som en av ytterst få nålevende, hadde personlige minner om Karl Overn. Olav Gauterud er sønn av Ingeborg Berg og Trygve Gauterud. De drev «velassortert» landhandel ved Trondhjemsvegen i Frogner. Olav oppholdt seg ofte hos besteforeldrene Inger og Olaus Berg. Olav skulle senere komme til å ta over gården Ask Vestre.

«Mitt navn er Olav Gauterud. Jeg er barnebarn til Inga og Olaus Berg som eide blant annet gården Ask Vestre i Gjerdrum. Sønnen, Ole Berg, døde høsten 1936, bare 23 år gammel av lungetuberkulose. Derfor ble det i en fart bestemt at gården skulle bortforpakes for 3 år fra april 1937. Slik ble det til at det ble dine foreldre Ruth og Karl som kom til denne gården i Gjerdrum i april 1937.

.....
Mine foreldre; Ingeborg og Trygve Gauterud, drev da et såkalt «velassortert landhandleri» og en Esso bensinstasjon i Sørums herred ca 10 km fra Ask.

.....
Det var bestemt at foreldrene mine skulle overta gården i april 1940, men de skulle fortsatt bo og drive handel i Frogner. Det var ansatt folk som skulle stå for gårdsdriften under overoppsyn av min bestefar. Men så kom krigen, og allerede dagen etter invasjonen rykket de inn i Frogner og beslagla skole og bygninger i sentrum. De tok gisler blant sivilbefolkningen og bekjentgjorde at de ville bli skutt hvis det ble sprengt broer i området. Vi søkte tilflukt på Ask. Foreldre og butikkansatte holdt butikken i gang om dagen og overnattet på gården noen netter. Eva og jeg ble værende hos våre besteforeldre noen dager til. Skolen var jo stengt.

På denne tiden hadde Ruth Overn og du allerede flyttet hjem til Toten, mens din far var igjen for å ordne overleveringen av gården. Margit Glæserud og en sveiser var også igjen på Ask. Margit skulle gjøre hovedrent. Det hersket redsel og kaos, og alle var engstelige naturligvis. Det norske forsvaret var i oppløsning, og tyskerne gjorde som de ville her i Osloområdet og mange andre steder naturligvis.

En sen kveld etter at søsteren min og jeg lå og sov, kom bestemor og vekket oss og sa vi

måtte kle på oss og komme ned på kjøkkenet for å si farvel med Overn som var utkalt i krigen. En lastebil stod utenfor og ventet på ham. Da vi kom ned, satt din far ved kjøkkenbordet og spiste. Det hadde bestemor fått til i farten. Jeg husker at din far var veldig opphisset over krigens gang så langt. Han ville ut for å ta opp kampen mot tyskerne. Han skalv i stemmen og kroppen da han tok farvel med oss om kvelden».

Olav Gauterud forteller videre i brevet om hva han hadde hørt om omstendighetene omkring Karls død. Han forteller også om at Karls far var på Ask for å hente de siste tingene etter sønnen.

Etter at dette brevet kom har Bjørn Overn besøkt Olav Gauterud flere ganger og på den måten fått ytterligere opplysninger som ligger til grunn for denne historia.

Garden Ask

Ask ligger midt i bygda, ved det gamle vegkrysset. I et så sentralt område var det naturlig at det vokste fram handelsvirksomhet. På siste halvdel av 1800-tallet etablerte Carl August

Carl August Andersen etablerte på siste halvdel av 1800-tallet landhandel på Lille Ask. Sønnen Anton Ask tok etter hvert over men solgt eiendommen og butikkn i 1900 til Olaus Berg.

Andersen landhandel på Lille Ask. Senere bygget han hus på Ask og drev virksomheten der. Sønnen, Anton Ask, overtok etter hvert forretningen, men solgte denne i 1900. Kjøper var Olaus Berg (f. 1872) som også kjøpte garden Ask Vestre.

Han kom fra Berg i Ullensaker hvor han var yngstemann i en stor barneflokk. Han hadde drevet med hesterosjer i Kristiania men vendte altså tilbake til Romerike i 1900 hvor han satset på landhandelen, økte omsetningen og utvidet bygningen. Etter 1. verdenskrig vokste samvirketanken sterkt, og i Gjerdrum agiterte Søren Ask ivrig for etablering av et samvirkelag. Dette burde ligge på Ask og han mente at Olaus Berg måtte selge landhandelen til Samvirkelaget. Motvillig gikk han med på dette i 1920, og han måtte samtidig avgi erklæring på at han ikke skulle etablere konkurrerende virksomhet. Samvirkelaget kom dermed i gang i landhandelens lokaler, rett over vegen for hovedbygningen på garden.

Inga og Olaus Berg kom til Ask i 1900. De drev landhandel ved siden av gardsdrifta. I 1937 måtte de engasjere forpakter for å drive garden.

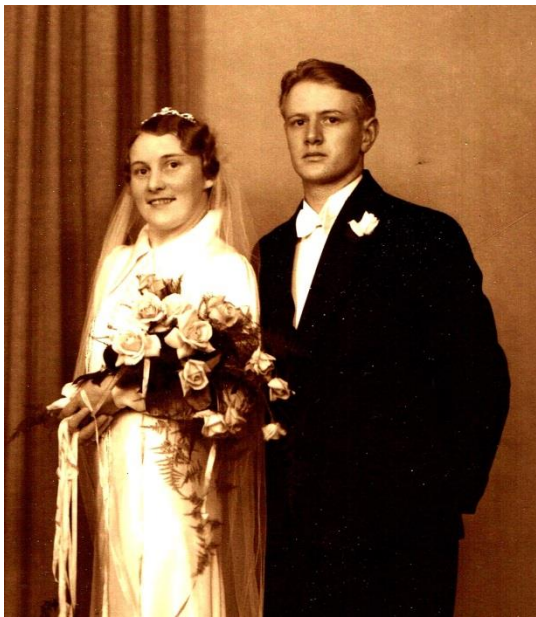

Ole Berg var odelsgutt på garden Ask. Han var født i 1913 men døde allerede i 1936 av lungetuberkulose.

Som smågutt hadde Olaus Berg ødelagt et ben og hadde blitt låghalt. Handicapet gjorde at han

foretrakk å sette bort manuelt arbeid på gården til sine ansatte og til døtrene han hadde. Han kjørte slåmaskin og selvbinder og administrerte ellers garden på en utmerket måte.

Olaus og kona Inga fikk tre døtre: Ingeborg i 1900, Helga i 1902 og Borghild i 1904. De måtte vente lenge på odelsgutten, men omsider ble Ole født i 1913. Men drømmen om at Berg-navnet skulle videreføres på Ask ble brutalt knust da Ole ble syk av tuberkulose. Etter et langvarig sykdomsforløp døde han i oktober 1936. Foreldrene hadde begynt å trekke på årene og så ingen annen mulighet for drift av garden enn å få tak i en forpakter. Valget falt på Karl Overn som selv var odelsgutt fra Dalborgen i Vardal. Han skulle overta 14. april 1937 men hadde ikke bare våronna å tenke på utover ettervinteren. Den 24. april samme år giftet han seg nemlig med Ruth Tollefsrud fra Bøverbru. På Ask måtte det skaffes husrom til det nygifte paret og veslebygningen ble derfor påbygget.

Ruth Tollefsrud og Karl Overn giftet seg 24. april 1937.

Olaus Berg hadde kjøpt til jord og dyrket opp en del slik at jordbruksarealet i 1936 omfattet ca 230 da. På fjøset sto full besetning som Karl tok over etter takst. Gården hadde to hester mens Karl hadde med en fra Dalborgen. All nødvendig redskap til gårdsdriften var på plass så alt lå godt til rette for det unge driftige paret.

Karl Overns bakgrunn

Karl Overn var født i Tune i Østfold i 1913 som sønn av Asbjørn Overn (1889-1942) og Petra f.

Rønsen (1882-1950). Foruten Karl hadde de barna Lars f. 1914, Sigrid f. 1916, Rønnaug f. 1918, Olav f. 1924 og Astrid f. 1926.

Karl Overns far, Asbjørn, kjøpte Dalborgen i Vardal i 1922. Asbjørn Overn kom fra Tune i Østfold. Han og kona Petra f. Rønsen fra Eidsvoll fikk seks barn. Karl f. 1913 var den eldste. Etter Karls død i 1940 fortsatte Asbjørn å drive garden til han døde i 1942. Rett før sin død overdro han garden til sønnen Lars.

I 1922 kjøpte Asbjørn garden Dalborgen i Vardal av Andreas Haukland som var den femte eieren siden århundreskiftet. Garden har 235 da dyrket mark og ca 1000 da skog og beite. Den var tidligere betydelig større og ligger dominerende til i søndre del av bygda. Karl avtjente verneplikten i Garden i 1934/35 og tok landbruksutdannelse på Storhove 1935/37. I hjembygda hadde han markert seg som en dugelig arbeidskar og var også aktiv innen fotball og skisport.

Nye brukere på Ask og Dalborgen

I 1940 ble det bestemt at søster til Ole Berg skulle ta over garden sammen med mannen. Karls forpaktningkontrakt ble da sagt opp med fratredelse 14. april etter vanlig skikk. I god tid før dette hadde Ruth og sønnen Bjørn flyttet til hennes foreldre på Toten mens Karl skulle ordne alt det praktiske med overlevering av garden. På Dalborgen var det avtalt at Karl som eldste sønn, skulle ta over som bruker fra 14.april.

Krigen kommer

Natt til 9. april angrep tyske styrker Oslo og 6 andre norske kystbyer. For å nedkjempe norsk motstand på Østlandet måtte de gjennomføre et

9. april 1940 ble Norge overraskende angrepet av Hitler-Tyskland. Styrkene som inntok Oslo skulle sikre seg Kongen, Storting og regjering for å kneble norsk motstand. Senkningen av Blücher i Drøbaksundet natt til 9. april hindret tyskerne i dette forsettet, og statsmaktene klarte å rømme nordover. Det naturlige for norsk forsvarsmakt ville vært å iverksette umiddelbar mobilisering. Dette skjedde ikke og det ble i stedet gjennomført en «stille» mobilisering pr brev med virkning fra 11. april. Imidlertid våknet motstandsviljen i det norske folk opp umiddelbart og våpenføre menn møtte instinktivt opp på mobiliseringssteder. Fra 11. april skjedde så organisert innrulling av styrker, ofte organisert av lokale lensmenn.

felttog nordover på bred front. Først måtte de imidlertid sikre seg ryggen fri i Østfold og Vestfold. 13. april var kampene i disse områdene over og marsjen nordover kunne begynne. 9. april flyktet Kongen, regjeringen og Stortinget via Hamar og Elverum til Nybergsund. Ca 100 tyske soldater ble sendt fra Oslo i kaprede busser for å sikre seg statsmaktene. Styrken ble imidlertid stoppet ved Midtskogen i Elverum, og flukten kunne fortsette. General Otto Ruges operasjonsplan var at norske styrker skulle føre oppholdende strid og trekke seg tilbake til linja Dokka – Lillehammer – Rena. Denne skulle de søke å holde i påvente av allierte styrker som skulle komme fra Trondheim. En første forsvarslinje ble etablert på høyde med ei linje Hønefoss – Kongsvinger.

Mobiliseringen var mange steder kaotisk og oppsetting av avdelinger skjedde ofte tilfeldig. For Karl Overn og mange andre ble tilværelsen snudd helt på hodet. Fra å tenke på etablering med familien på Dalborgen og forestående våronn, ble tankene ensidig innrettet på å forsvare landet. Lensmannen i Gjerdrum hadde organisert den lokale mobiliseringen, og sent en

kveld kom en lastebil til Ask og hentet innkalte soldater. Sammen med Karl dro også Oskar Gjerdrum fra samme bygd. De var sammen disse dagene helt til Karl falt 21. april. Det Karl var med på fra dette tidspunktet og til han ble gjenfunnet som omkommet i slaget ved Bråstad har i alle år vært ukjent for familien. Denne historia er et forsøk på å beskrive de forflytninger og kamphandlinger som Karl deltok i slik det kan ha vært i følge informasjon fra forskjellige kilder.

Mobilisering i Gjerdrum

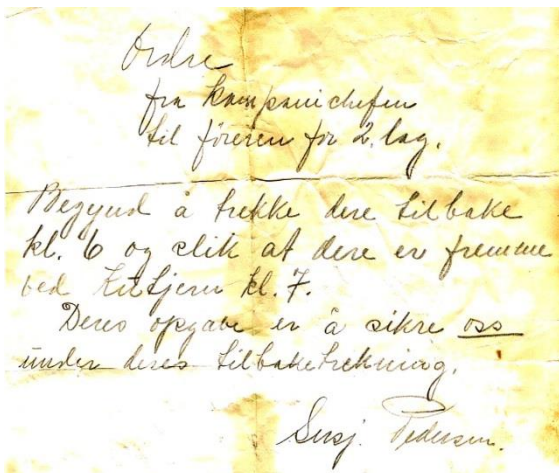
Lensmannen i Gjerdrum organiserte mobilisering av soldater og kom på kvelden 10. april til Ask for å hente Karl. Karl hadde avtjent verneplikten i Garden og var ansett for å være en habil soldat. Olav Gauterud forteller at han denne kvelden ble vekket for å ta farvel med Karl som skulle ut i krigen. Bestefar Olaus hadde sagt: «Nå må du ikke stille deg i første rekke da». Karl hadde vært innbitt og hvit i ansiktet da han erklærte at han kom til å gjøre det som var mulig for å bidra til å hindre tyskerne i å innta Norge. Soldatene ble kjørt til Opplandsleiren på Gardermoen som var det lokale stedet for mobilisering. Hit kom ca 130 mann som var innkalt fra Gjerdrum og Nannestad. Situasjonen for nordmennene var på mange måter kaotisk, men de hadde klart for seg at mannskaper og materiell måtte fraktes nord- og vestover for å unngå å bli avskåret av tyskerne. Allerede 11. april begynte avdelinger å marsjere over åsen til Hadeland.

Fra 12. april samlet norske styrker seg i Brandbu hvor de ble organisert i avdelinger. På Stryken var det trefninger 15. april. I Haugsbygd på Ringerike sto et kraftig slag 15. og 16. april. De norske styrkene trakk seg tilbake til Brandbu. Fra Vollaugmoen på Romerike kom det soldater i likhet med skiløpere som hadde tatt seg fram gjennom Nordmarka fra Sørkedalen. De norske avdelingene måtte bryte opp 16. og 17. april. Kvelden 17. april inntok tyskerne Brandbu.

Andre valgte å marsjere mot Toten for å slutte seg til de norske styrkene der. Trandum og

Gardermoen hadde store lagre av militærmateriell og man måtte sikre seg mest mulig av dette før en mulig tysk bombing. Store mengder materiell ble derfor med lastebil fraktet til Vollaugmoen for videre transport derfra til Hadeland med hest og slede. Det antas at det i disse dagene ble kjørt 500 hestelass over åsen. På Vollaugmoen samlet også mannskaper seg før overmarsjen til Hadeland. Blant disse var sersjant Strøm som hadde deltatt som frivillig i vinterkrigen i Finland. En annen med tilsvarende erfaring som møtte her var sersjant Kristian Pedersen. Han skulle komme til å lede avdelingen som Karl var med i senere. Sersjant Strøm organiserte ei gruppe skiløpersoldater, blant disse Oskar Gjerdrum og Karl Overn, som tok seg over åsen og kom til Trintom skole i Gran 14. april. Her overnattet de og møtte dagen etter i Brandbu hvor det var en stor ansamling av soldater. Her ble avdelinger satt opp og det ser ut til at befal med erfaringer fra Finland ble særlig verdsatt. Den kunnskapen de hadde om geriljakrig på vinterføre var i denne situasjonen unik, og initiativrike personer fikk kommandooppgaver som under andre forhold ville vært uhorde. Sersjant Pedersen var en slik type, og han maktet å sette opp sitt eget skiløperkompani med ca 70 utvalgte soldater. Dette kompaniet var organisert uavhengig av alle avdelinger og bataljoner som ble satt opp på Brandbu. Hverken Pedersen eller hans kompani er nevnt i oversikt over avdelinger som ble satt opp.

Da Karl Overn ble gjenfunnet hadde han en ordreseddel i lommeboka.

Med erfaring fra geriljakrigføring gjorde de seg bemerket ved flere anledninger. Den første gang dette kompaniet blir registrert er ved ordreseddelen som Karl mottar ved Kutjern 19. april. Senere blir det nevnt ved flere anledninger. Karl Overn og Oskar Gjerdrum ble innrullert i dette kompaniet og fulgte hverandre i dagene som kom. Et annet kompani som ble organisert i Brandbu var Kp 13, det såkalte Sørkedalskompaniet. Dette besto av soldater fra Sørkedalen som spontant hadde mobilisert på egen hånd da tyskerne angrep 9. april. De fleste var gode skiløpere, og de bega seg gjennom Nordmarka til Brandbu.

Tilbaketrekking fra Brandbu

De norske styrkene hadde ikke kapasitet til annet enn å drive oppholdende strid. På Østlandet måtte de trekke seg nordover i samordnet takt slik at man ikke risikerte å bli omsluttet av tyske styrker. Fra 17. april ble avdelinger sendt nordover fra Brandbu og det oppsto samlingsområder på Eina og Reinsvoll. Sersjant Pedersen med sitt kompani ble 18. april beordret sørover for å sikre jernbanelinja ved Kutjern. Kp 13 skulle bidra til denne sikringen og fordelte sine styrker slik at 2. tropp, under ledelse av løytnant Skottun, skulle støtte Pedersens kompani. Skottun hadde en avtale med Pedersen om å møtes ved jernbanelinja sør for Kutjern ved ankomst. Avdelingene forlot Eina 18. april og Skottun tok kvarter for natten i setrene i området vest for Kutjern. Skottun antok at Pedersen lå på Bakkeseter, nærmere Hennung. Skottuns menn søkte å finne Pedersens kompani men påtraff kun en mann fra denne avdelingen. Han kunne fortelle at Pedersen hadde trukket nordover da det ble kjent at jernbanebrua ved Eina var sprengt. Formålet med sikring av jernbanelinja var da borte.

Karl Overn har tydeligvis hatt funksjon som lagfører i kompaniet. Da han ble gjenfunnet viste det seg at han hadde en ordreseddel i lommeboka:

«Ordre fra kompanichefen til føreren for 2. lag. Begynd å trekke dere tilbake kl 6 slik at dere er fremme på Kutjern kl 7. Deres opgave er å sikre oss under deres tilbaketrekning. Sersjant Pedersen»

Dette må oppfattes slik at sersjant Pedersen i egenskap av «kompanichef» gir denne ordren.

Videre må Karl ha vært lagfører for 2. lag. Tidspunktene som er angitt må være morgenen 19. april. Sersjant Pedersen har da i strid med avtalen med Skottun ført avdelingen sin nordover, og han meldte seg samme dag ved Haug i Vardal. Karl hadde på turen rukket å stikke innom Ruths fetter Ole Jacob Tollefsrud på Reinsvoll.

Panservogner var avgjørende for hastigheten på den tyske framrykningen. Nordmennene hadde ikke antitankvåpen og kom i en umulig stilling i møte med et slikt våpen. Bildet viser en tysk «tankette» ved Haug kirke 21. april. Haug gård, som ligger 200 meter lengre nord var hovedkvarter for de norske styrkene. Kirka og Haug skole, som ligger like ved, ble brukt til mottak for sårede og falne soldater. I dette vegkrysset oppsto det rene trafikkaoset i disse dagene. Folk fra Gjøvik og deler av Vardal hadde evakuert hit i frykt for tysk framrykking. I tillegg var stedet oppsamlingsplass for norske styrker som skulle stoppe tyskerne ved Mustad. Ved dette vegkrysset ble bautaen over Karl Overn og Halvard Bækkemellem satt opp etter krigen.

På de forskjellige frontavsnitt måtte nordmennene prøve å samordne tilbaketrekkingen slik ingen avdelinger ble stående igjen i en «lomme». Hvis så skjedde var faren stor for ødeleggende angrep fra flankene, og at man ble helt omsluttet av tyske styrker. Dette gjaldt også tyskernes framrykking på begge sider av Mjøsa. Med artilleriet kunne de beskytte norske stillinger tvers over innsjøen, og dette var en fare som de norske militære lederne hele tiden måtte akte på. Blant soldatene kunne dette være frustrerende, fordi man av og til måtte oppgi det som de oppfattet som sikre stillinger uten at de så det store kampbildet.

Begivenhetene i Vardal

Sersjant Kristian Pedersen ankommer Haug 19. april med sin avdeling. De startet i området ved Kutjern om natta og hadde en formidabel dagsmarsj. På Haug blir Pedersen og hans

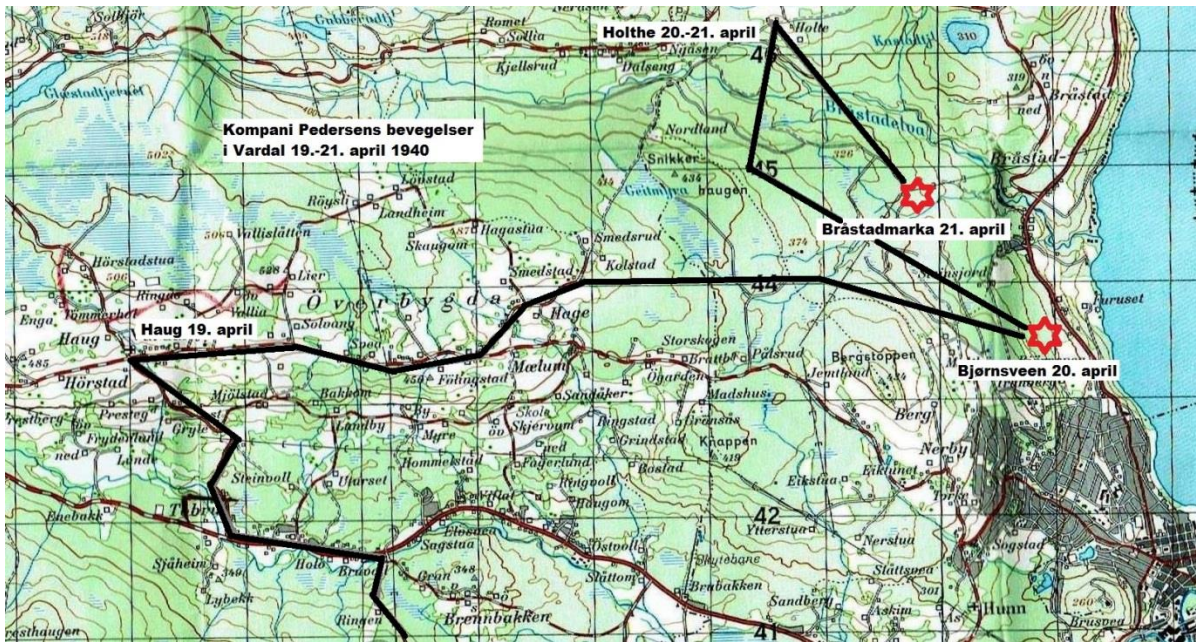
avdeling, som nå teller 60 mann, beholdt ved major Hermansens stab. Etter den marsjen de har hatt er det naturlig at de ikke blir satt inn i kampene ved Mustad. En av tyskernes store hindringer var snøen. Noen dager på forhånd hadde det kommet en halv meter nysnø, og for skitrente norske styrker var dette en fordel. De kunne raskt ta seg fram i all slags terreng og foreta overraskelsesangrep. Det var også lett å ta seg tilbake etter utført oppdrag, og tyskerne hadde ingen mulighet til å oppta forfølgelse. Med sin erfaring fra vinterkrigen i Finland var Pedersen godt orientert om slike muligheter. Den 20. april kl 1300 blir sersjant Pedersen beordret til å foreta en aksjon. Han skal angripe tyske styrker på Trondhjemsvegen, nord for Gjøvik, hvor de er på veg mot fronten ved Bråstad.

Bråstadbrua ble sprengt 19. april.

Etter at Bråstadbrua ble sprengt arbeidet de tyske styrkene seg oppover og nedover langs elva for å kunne finne steder å komme over. Ned mot Mjøsa var det lett på grunn av gunstig terreng og lite snø. Vestover langs elva, derimot, var det mye vanskeligere. Terrenget er bratt og uveisomt, og det var djup snø. Tyskerne lærte seg å trække stier som blir harde etter en kald natt, men utenom disse var det vanskelig å ta seg fram.

I Vardal starter kampene ved Mustad og Bråstad 20. april. Ved Mustad blir dette innledet med at tyskerne går i nordmennenes stridsvognfelle ved Hasvoldseter. Det var finlandsveteraner som organiserte dette. Tyskerne bryter gjennom det norske forsvaret ved Mustad på morgenen den 21. april og styrkene kommer etter trefninger ved Haug, Prestmarka og Tobru til Gjøvik. På Lindbakken blir 6 nordmenn skutt av tyskerne etter påstand om at sivile har skutt en tysker ved Tobru.

Kampene ved Bråstad

På kvelden 19. april blir Bråstadbrua sprengt, og ingen norske styrker kommer over elva på dette stedet. Mulighetene finnes lenger oppover langs Bråstadelva, ved Mobraua eller via Åslendevegen, men for skiløpere er det jo mange alternativer. Sersjant Pedersen og hans kompani, som nå teller ca 50 skiløpere, begir seg kl 1300 østover i retning Bråstad. Fra Haug tar de seg fram langs Øvervegen til Mæhlum. Her står en norsk vaktpost i krysset til Geitmyrsvegen. Tyskerne har denne morgenen inntatt Gjøvik, og det er naturlig at de etterhvert vil komme denne vegen for å kunne komme over Bråstadelva med biler og utstyr. Pedersen må velge en rute hvor risikoen for å møte tyskerne er liten. Det sikreste er å gå om Skistua, ned Geitmyrsvegen, og til høyre gjennom skogen i området ved Nordland. De norske styrkene var i konstant mangel på kart og var helt avhengig av folk med lokalkjennskap. Som bygdegutt fra Vardal kom Karl Overn her til sin rett. Med ham på laget var det ikke vanskelig å finne vegen gjennom skogen ned mot Trondhjemsvegen. Lia ned fra Tranbergskogen og Monssveen er bratt og var på den tid skogbevokst. Her gjennomfører de aksjonen de er beordret til på en vellykket måte, uten egne tap. Etter overfallet tar avdelingen seg gjennom de norske linjene ved Skarkerud og tok kvarter på Holthe, hvor de blir til dagen etter. Pedersen rapporterer på Kastad til major Brochs

Kartet viser den ruta som sersjant Pedersens kompani fulgte i Vardal 19. -21. april. De kom fra Kutjern natt til 19. april og må ha tatt vegen fra Breiskallen, forbi Bjugstad og ned til Bybrua. De tok nattekvarter på Haug og ble beordret til angrep ved Bjørnsveen 20. april. Etter angrepet dro de til Holthe hvor de overnattet. Den 21. april ble de beordret til angrep på tyske retrettlinjor sør for Bråstad-elva. I motsetning til dagen før var tyskerne nå vel forberedt. Karl Overn falt i kryssild mellom to tyske mitraljøser.

adjutant, løytnant Dahl, om framstøtet. De skal ha angrepet en gruppe offiserer og en tysk rapport forteller at 25 av disse ble skutt. Dette blir ikke bekreftet i andre kilder. Sersjant Pedersen får 21. april i oppdrag å ta seg fram i åssiden sør for Bråstadelva for å avskjære retretten for tyskerne. De skal med andre ord tilbake i samme området hvor de var dagen før. Angrepet skulle starte kl 1400, men tyskerne kom nordmennene i forkjøpet ved å starte sitt angrep kl 1300. Med erfaring fra det

Karl Overn falt ved kamphandlingene ved Bråstad 21. april 1940. Den 8. mai forteller avisen «Velgeren» at det er funnet en norsk soldat som antas å være en gardbrukersønn fra Vardal. Den 10. mai blir det bekreftet at soldaten er Karl Overn.

norske angrepet dagen før har tyskerne innsett at de må sikre området sør for elva. Pedersens avdeling gikk sørover, men alt for langt, og ble tatt under kryssild av to tyske mitraljøser. Karl var alltid den dristige og handlekraftige og lå i en framskutt stilling. Oskar Gjerdrum hadde sett at snøen ble pisket opp av tyske kuler der Karl lå. På grunn av den uholdbare stillingen måtte nordmennene trekke seg tilbake uten å få med seg falne og sårede, og Karl ble etter hvert registrert som savnet.

Kampene ved Bråstad ebbet ut natt til 22. april og de norske avdelingene trakk seg nordover mot Biri og Lillehammer. Områdene hvor slaget hadde funnet sted ble avsperrert av tyskerne mens de ryddet opp. Karl ble imidlertid ikke funnet før 7. mai. Den 8. mai meddeler «Velgeren» at en norsk soldat skal være funnet i området. Man antar at det er en gårdbrukersønn fra Vardal. Den 10. mai bekrefter samme avis at soldaten som er funnet er Karl Overn. Den andre avisen i Gjøvik, «Oppland Arbeiderblad» har ikke omtale av denne saken i det hele tatt og Karl Overns navn blir heller ikke nevnt i avisens oppgave over falne.

Karl Overn ble gjenfunnet 8. mai 1940. Han ble begravet på Hunn kirkegård 16. mai 1940.

Karl Overn ble begravet på Hunn kirkegård ved Gjøvik. Etter initiativ fra det lokale bygdeomdomlaget ble det senere ved Vardal kirke satt opp en bauta for å hedre to soldater fra bygda som ga sitt liv for landet. Dette var Karl Overn og Halvard Bækkemellem.

Bjørn Overn f. 1939. Bildet er tatt i 1941.

Fra april dagene 1940 og framover – hvordan ble fortsettelsen etter slaget ved Bråstad?

Bjørn Overn har gitt betraktninger om tiden som fulgte:

Ruth og Karl var i ferd med å flytte fra Ask da krigen kom. Ruth reiste sammen med Bjørn til hennes foreldre på Glæserud på Bøverbru. Flyttedagen var 14. april og Karl ble igjen på Ask for avslutte forpaktningen. Etter alt det dramatiske og tragiske som hadde skjedd var det svært lite som ble fortalt og kommentert i årene som fulgte. Selv etter at Bjørn nådde voksen alder var temaet fra krigsdramaet vanskelig å berøre.

Glæserud ligger i Smågarda, ei lita grend på Bøverbru. Grenda har beholdt navnet selv om gardene er av vanlig størrelse. Navnet understøttes av at den lokale grendevegen heter Smågårdsvegen. På Glæserud var våningshuset bygget nytt i 1936. Etter tidens standard var det ikke installert hverken bad eller andre sanitære bekvemmeligheter i huset. Dette var slik det var de fleste steder på bygda. Ruth fikk her ett rom å bo på sammen med Bjørn. Selv om hun bodde hos foreldrene sine var tanken på at de oppholdt seg der på nåde aldri langt unna.

Ruth Tollefsrud Overn (1913-1984). Etter krigen giftet hun seg med Trygve Aavok på Drager.

Selv om forholdene var enkle hadde de en god tilværelse i trygge omgivelser, og det var aldri mangel på mat eller andre fornødenheter. Med bakgrunn i farens skjebne ble Bjørn selvfølgelig viet oppmerksomhet ut over det vanlige Ruth hadde i tre år sammen med Karl hatt en selvstendig tilværelse med drift av garden på Ask. De hadde utsikter til å overta en selveiet gard i Vardal, og for en ung bondefamilie må framtida ha sett lys ut. Hendelsene i april dagene i 1940 snudde alt på hodet. Etter å ha levd som enke i lang tid giftet Ruth seg igjen i 1949 og flyttet sammen med Bjørn til Drager på Reinsvoll. Her hadde Bjørn sine tidligste ungdomsår til han i gymnastida flyttet på hybel på Gjøvik.

Hva så med Dalborgen, hvor familien var tiltenkt en tilværelse dersom det dramatiske i 1940 ikke hadde skjedd? Den ble solgt til Karls bror, som overtok i 1942, kun dager før faren døde – vel 50 år gammel.

Etter initiativ fra Vardal Bygdeungdomslag ble denne bautaen satt opp ved Vardal kirke etter krigen.